

Și a fluturat un castravete prin fața aparatului lui Capa.

Capa a întrebat-o:

— Ce-ar fi să te măriți cu mine?

Femeia și-a lăsat capul pe spate și a izbucnit în râs.

— Ascultă! a zis ea. Dacă Dumnezeu s-ar fi consultat cu castravetele înainte de a-l face pe bărbat, ar fi fost mult mai puține femei nefericite pe lumea asta.

Câmpul a răsunat de hohotele de râs ale femeilor, care arătau cu degetul spre Capa.

Erau femei prietenoase, pline de viață, și ne-au îndemnat să vedem ce gust au castraveții și roșiile. Castravetele e o legumă foarte importantă. Este pus la murat și murăturile sunt folosite toată iarna. Și gogonelele sunt puse la murat, fiind folosite ca salată în lunile reci, cu zăpadă. Acestea, împreună cu varza și napii, sunt legumele de iarnă. Chiar dacă râdeau și vorbeau și ne chemau la ele, femeile nu se opreau din cules, fiindcă era o recoltă bună, cu 70% mai mare decât anul trecut, prima recoltă cu adevărat bună din 1941 până azi, și își puneau mari speranțe în ea.

Am mers mai departe, ajungând la o pajiște cu flori unde erau sute de stupi și un cort mic, în care stătea stuparul. Aerul era plin de bâzâitul ușor al albinelor, care își vedeau de treabă prin trifoi. Bătrânul stupar bărbos s-a apropiat repede de noi, dându-ne niște plase cu care să ne acoperim fața. Le-am pus pe cap și ne-am vârât mâinile în buzunare. Albinele bâzâiau furioase în jurul nostru.

Bătrânul stupar și-a deschis stupii și ne-a arătat mierea. Ne-a spus că e stupar de treizeci de ani și

se mândrea cu asta. Mulți ani s-a îngrijit de albine fără să știe prea multe despre ele. Acum însă citea și studia. Avea o comoară neprețuită: șase măci. Ne-a zis că toate proveneau din California. După descrierea lui, mi-am dat seama că erau un fel de versiune californiană a negresei de Italia. Stuparul a adăugat că e foarte mulțumit de noile lui albine: erau mult mai rezistente la ger, își începeau treaba mai devreme și o terminau mai târziu.

Apoi bătrânul ne-a dus în cortul lui, l-a închis, a tăiat niște felii uriașe de pâine neagră de secară, acră, dar teribil de gustoasă, le-a uns cu miere și ne-a îndemnat să le mâncăm. Zumzetul intens al albinelor ajungea până la noi. Mai târziu bătrânul a deschis iar stupii și a scos fără teamă o mână de albine, cum fac majoritatea stuparilor. Dar ne-a avertizat să nu ne dăm jos măștile cu plasă, fiindcă albinelor nu le plac necunoscuții.

De acolo am mers pe un câmp unde se treiera grâul. Mașinile pe care le aveau erau într-o stare jalnică: un motor vechi pe benzină, cu un singur cilindru, care acționa o batoză și mai veche, și o vânturătoare acționată manual. Și aici am remarcat din nou numărul mic de bărbați. Femeile erau mult mai numeroase, iar cei mai mulți bărbați erau infirmi. Mecanicul care se îngrijea de motor nu avea deloc degete la o mână.

Cum pământul nu era foarte bun, recolta de grâu nu era nici ea grozavă. Grâul venea în valuri din treierătoare pe o pânză mare de cort. La marginea pânzei stăteau mai mulți copii, care trebuiau să recupereze boabele ce se rostogoleau în praf – fiecare bob de grâu era prețios. Norii se adunaseră pe cer toată dimineața și într-un târziu a început să plouă

mărunt. Oamenii s-au repezit să acopere grămada de grâu cu bucăți de pânză.

Câțiva bărbați au început să se certe și Poltarațki ne-a tradus cu voce scăzută. Din câte se părea, toți voiau să ne invite la prânz la ei acasă. Unul avea o masă mai mare, soția altuia tocmai copsese pâine în dimineața aceea, iar altul susținea că abia ce își terminase casa, care era nou-nouță, așa că el trebuia să fie gazda. Până la urmă ceilalți s-au declarat de acord. Numai că omul avea prea puțină mâncare. Ceilalți urmau să aducă pahare, farfurii și linguri de lemn. Și, după ce s-a hotărât că la el vom merge, femeile din casa lui și-au suflecat fustele și au pornit-o întins spre sat.

De când ne-am întors din Rusia, aș zice că remarcă pe care am auzit-o cel mai des a fost: „Cred că au vrut să vă impresioneze, cred că au făcut totul ca să vă ia ochii. Nu v-au lăsat să vedeți realitatea“. Oamenii din satul acela chiar ne-au impresionat. Au vrut să ne impresioneze la fel cum și-ar impresiona oaspetele un fermier din Kansas. Au făcut același lucru pe care îl fac și ai noștri, motiv pentru care europenii spun „Americanii mănâncă numai carne de pui“.

Zău că ne-au impresionat. S-au întors plini de praf de la câmp, s-au îmbăiat și s-au îmbrăcat cu hainele cele mai bune, iar femeile și-au scos din lăzi basmale curate. S-au spălat pe picioare, și-au pus ghete, fuste și bluze proaspăt spălate. Fetițele au cules flori, le-au pus în sticle și le-au adus în camera de zi. Copii trimiși din alte case au adus pahare de apă, farfurii și linguri. O femeie a adus un borcan cu murături de-ale ei, „speciale“, și tot satul a contribuit cu sticle de votcă. Un bărbat a adus o sticlă

de șampanie georgiană păstrată pentru Dumnezeu știe ce ocazie.

Și în bucătărie femeile au vrut să ne impresioneze. Focul duduia în cuptorul nou și alb, pâinile plate de secară se coceau de zor, ouăle sfârâiau în tigaie, iar borșul fierbea în oală. Afară turna cu găleata, deci nu ne simțeam prost fiindcă i-am împiedica de la muncă, căci pe o vreme ca asta n-aveau cum să se îngrijească de recoltă.

Într-un colț al odăii unde stă de obicei familia era o icoană cu Maria și pruncul Iisus, într-o ramă aurită și cu un ștergar dantelat deasupra. Probabil că gazdele o îngropaseră la venirea germanilor, fiindcă era foarte veche. Era acolo și o fotografie mărită, estompată, a străbunicilor. Această familie pierduse în război doi fii și fotografiile lor se vedeau pe un alt perete: amândoi în uniformă, foarte tineri, foarte serioși și foarte rustici.

Ni s-au alăturat mai mulți bărbați îngrijit îmbrăcați, curați, spălați, bărbieriți și cu ghete în picioare. Pe câmp nu purtau ghete.

Fetițele au venit alergând prin ploaie, cu șorțurile pline de mere și pere mici.

Gazda noastră, care arăta de vreo cincizeci de ani, avea niște pomeți proeminenți, părul blond și ochii mari, albaștri. Chipul îi era aspru. Purta tunica și centironul lat specifice partizanilor. Era tras la față, ca și cum ar fi fost grav rănit.

În sfârșit s-a pus și masa: borș ucrainean, cu care te poți sătura, ouă prăjite cu jumări, roșii și castraveți proaspeți, ceapă tăiată și pâine fierbinte de secară dulce, miere de albine, fructe și cârnați, toate au fost puse pe masă deodată. Gazda a umplut paharele cu o votcă piperată, în care au stat la macerat boabe

de piper, ca să-i dea aromă, apoi și-a chemat la masă soția și pe cele două nurori, văduvele fiilor lui. Le-a dat la fiecare câte un pahar de votcă.

Soția lui a închinat primul pahar:

— Dumnezeu să vă aducă tot binele din lume!

Și toți am dat paharele pe gât. Am mâncat până n-am mai putut și toate au fost bune și gustoase.

Gazda noastră a închinat un pahar în cinstea a ceea ce știam deja – pacea între popoarele lumii. Ciudat e că ucrainenii rosteau rareori un toast cu caracter personal. De obicei toasturile se adresau unor lucruri mai generale decât viitorul cuiva. Noi am închinat un pahar în sănătatea familiei și pentru prosperitatea colhozului. Un bărbat masiv din capătul mesei s-a ridicat în picioare și a băut în amintirea lui Franklin D. Roosevelt.

Începeam să înțelegem cât de prețuit era Roosevelt în lume și ce gol lăsase în urma lui. Și mi-am amintit de o poveste auzită mai demult. La o săptămână după moartea lui Lincoln, trista veste ajunsese până în inima Africii, uneori cu ajutorul tobelor, alteori dusă în goană de curieri. Vestea mării tragedii făcuse înconjurul lumii. Noi credem că nu contează ce gândesc sau spun detractorii lui Roosevelt și de fapt nu contează nici măcar ce-a fost cu adevărat Roosevelt ca om. Ceea ce contează e că numele lui e peste tot un simbol al înțelepciunii, bunătății și înțelegerii. În mintea oamenilor din lumea întreagă Roosevelt a încetat să mai fie un om și a devenit un principiu. Iar cei care îl atacă acum, cei care îi atacă memoria, nu-i pătează deloc numele, ci pur și simplu demonstrează cât sunt de meschini, de lacomi, de egoiști și de proști. Numele lui Roosevelt nu poate fi atins de mințile mici și de mâinile murdare.

Când am terminat de mâncat, a venit și momentul la care ne așteptam. Momentul întrebărilor. De data asta a fost mai interesant, fiindcă erau întrebări ale țăranilor despre țărani și treburile lor. Am înțeles din nou că popoarele au o imagine ciudată și încâlcită unele despre altele. La întrebarea „Cum trăiește un fermier în America?“ e imposibil de răspuns. Ce fel de fermă? Și unde? La fel de greu e pentru poporul nostru să-și imagineze Rusia, cu toate climatele posibile, de la cea arctică la cea tropicală, și unde trăiesc atâtea rase și se vorbesc atâtea limbi.

Colhoznicii aceștia nici măcar nu vorbeau rusa, ci ucraineana. „Cum trăiește un fermier în America?“ au întrebât ei. Am încercat să le explicăm că în America există mai multe tipuri de ferme, cum sunt și colhozurile în Rusia. Există ferme mici, de cinci pogoane, unde se folosește un singur catâr, și există ferme mari, cooperatiste, care funcționează precum colhozurile din Rusia, numai că nu sunt deținute de stat. Există și comunități rurale cum e satul acesta, unde viața socială e cam la fel, doar că pământul nu e în proprietate comună. O sută de pogoane mănoase în America valorează cât o mie de pogoane de pământ sărac. Ucrainenii au înțeles asta foarte bine, fiindcă sunt și ei țărani. Numai că niciodată nu și-au închipuit că America ar fi așa.

Au vrut să știe despre mașinile agricole americane, pentru că de mașini duc ei lipsă. Au întrebât despre combine și semănătoare în rânduri, despre mașinile de recoltat bumbacul și aspersoarele de îngrășă-minte, despre dezvoltarea de noi culturi, despre grâ-nele rezistente la frig și grâul rezistent la rugină, despre tractoare și cât costă ele. Cel care are o fermă mică își poate permite să cumpere unul?